

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Tieners op weg naar volwassenheid: voor- en nadelen van populariteit op school

Tavecchio, L.

Publication date

2011

Document Version

Final published version

Published in

Kind en Adolescent Review

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tavecchio, L. (2011). Tieners op weg naar volwassenheid: voor- en nadelen van populariteit op school. *Kind en Adolescent Review*, 18(1), 116-119.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Tieners op weg naar volwassenheid: voor- en nadelen van populariteit op school

Een paar jaar geleden publiceerden Mayeux, Sandstrom en Cillessen (2008) een artikel met de prikkelende titel 'Is being popular a risky proposition?', oftewel: kleven er ook gevaren aan populariteit? Het ging om een onderzoek bij middelbare scholieren en het antwoord op de vraag was in zekere zin bevestigend, dat wil zeggen dat gedurende de middelbareschoolperiode iemands 'waargenomen populariteit' samenhangt met een verhoogde kans op vroeg seksueel gedrag en alcoholgebruik en, bij meisjes, met een geringere kans om 'aardig' gevonden te worden.

Een van de kernvragen in het hier besproken onderzoek van Sandstrom en Cillessen (2010) betreft de mate waarin deze 'waargenomen populariteit' (*perceived popularity*, ook wel aangeduid als 'status') van middelbare scholieren hun verdere ontwikkeling in de naschoolse jaren beïnvloedt. Het onderzoek werd uitgevoerd bij 264 leerlingen in de leeftijd van veertien tot achttien jaar van een middelbare school in een stedelijk gebied in New England (het noordoosten van de VS) en maakte deel uit van een uitgebreide longitudinale studie naar de sociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen en adolescenten. Ieder schooljaar werd met vijf items een drietal sociometrische aspecten gemeten: 'waargenomen populariteit' (status), 'sociometrische populariteit' en 'relationele agressie' (RA). 'Waargenomen populariteit' werd vastgesteld op basis van nominaties door klasgenoten ('meest populair' en 'minst populair'), 'sociometrische populariteit' op basis van nominaties voor 'meest aardig' en 'minst aardig' en 'relationele agressie' (RA) werd gemeten met het item 'negeert personen op wie hij/zij kwaad is'.

De ontwikkelingsaspecten die tijdens de middelbareschoolperiode werden gemeten, omvatten vier domeinen van aanpassing: *depressie*, bepaald met de 12-itemversie van de *Beck Depression Inventory*; *psychopathologie*, gebaseerd op internaliserende en externaliserende gedragsproblemen zoals vastgesteld met 84 items van de *Child Behavior Check List* (CBCL); *victimization* (victimisering, slachtofferschap), een score toegekend op basis van antwoorden op de vraag 'wie is de gebeten hond', 'wie moeten ze steeds hebben'; en *riscogedrag*, gemeten met de *Youth Risk Behavior Survey*, bestaande uit 23 vragen over alcohol- en druggebruik, roken, seks en wapengebruik. Voor deze vier aanpas-

singsdomeinen werd in de analyses gebruik gemaakt van een gemiddelde totaalscore per domein, gebaseerd op de afzonderlijke jaarscores.

In de naschoolse periode – de drie jaren na het afstuderen (dus van 19 tot 21 jaar) – werden de variabelen gemeten via een postenquête. Informatie werd verzameld over sociale-, werk- en (verdere) scholingsaspecten in de periode na de middelbare school. Ook in deze periode werd informatie verzameld over **aanpassing, op dezelfde vier domeinen**. Depressie en risicogedrag werden **op dezelfde manier gemeten**. Voor psychopathologie werd in dit geval **gebruik gemaakt van de Global Severity Index of the Brief Symptom Inventory (BSI)**, een zelfrapportagelijst voor klinisch relevante psychologische symptomen voor adolescenten en jongvolwassenen (o.a. somatisering, obsessief-compulsief gedrag, depressie, vijandigheid, paranoïde symptomen, e.d.). Voor *victimization (slachtofferschap)* op het werk werd gebruik gemaakt van de *General Workplace Incivility Scale*, met twaalf items waarop iemand kon aangeven hoe vaak door leidinggevend en/of collega's aan hem/haar was getwijfeld, hoe vaak hij/zij belachelijk was gemaakt, respectloos behandeld, beledigd en dergelijke. Ook nu werd in de analyses gewerkt met gemiddelde totaalscores per aanpassingsdomein, gebaseerd op de scores voor elk van de drie naschoolse jaren.

Sandstrom en Cillessen voorspelden dat in de naschoolse periode van ontluikende volwassenheid 'waargenomen populariteit' zou samenhangen met lagere niveaus van depressie, psychopathologie en slachtofferschap op de werkplek, en met hogere niveaus van risicogedrag. Ook voorspelden ze dat het verband tussen populariteit en aanpassing gemodereerd wordt door relationele agressie, met sterkere samenhangen voor populaire adolescenten die tijdens hun middelbare schoolperiode hoog scoorden op relationele agressie.

Uit de resultaten komt een interessant beeld naar voren waaruit meerdere lessen kunnen worden getrokken: 1 'Waargenomen populariteit' op school hangt samen met meer risicogedrag in de periode van jongvolwassenheid erna (met uitzondering van jongens met hoge scores op relationele agressie die, *ongeacht hun populariteit*, sowieso een hoog niveau van riskant gedrag vertonen). Omdat hun score op antisociaal gedrag ook gedurende de drie jaar na school relatief hoog bleef, **concluderen de auteurs voorzichtig dat antisociale tendensen niet zo gemakkelijk uit het gedragsrepertoire van populaire tieners kunnen worden verwijderd.** 2 De gecombineerde impact van populariteit en relationele agressie helpt vooral mannelijke adolescenten om zich makkelijker aan te passen en op diverse terreinen beter te functioneren. Vooral dit type jongens vertoonde opmerkelijk weinig teke-

nen van depressie en psychopathologie in de naschoolse periode. Ze waren ook minder vaak slachtoffer. De auteurs karakteriseren deze jongens als ‘alfamannetjes’: ze zijn erg zichtbaar, gerespecteerd en misschien ook wel gevreesd door hun leeftijdgenoten en plukken daar de vruchten van, in de vorm van meer zelfvertrouwen en doeltreffende acties. Dit soort protectieve effecten deed zich niet voor bij meisjes of bij jongens met een laag niveau van relationele agressie.

Waarom hebben alleen mannelijke adolescenten hier baat bij, zo vroegen de auteurs zich af. Een mogelijke verklaring is dat jongens in deze ontwikkelingsfase vaker in gestructureerde activiteiten en grotere groepen met elkaar omgaan, waarbij de nadruk ligt op het belang van autonomie en macht in hun interpersoonlijke strategie, terwijl meisjes eerder in kleinere groepjes verkeren, waarin meer belang wordt gehecht aan het vermogen om een sfeer van samenwerking en intimiteit te creëren. ³ Een derde les die uit de resultaten kan worden getrokken heeft te maken met de ‘tweezijdige’ impact van relationele agressie (RA) op de latere aanpassing van vrouwelijke adolescenten. De resultaten suggereren dat hoge RA-scores op school samengaan met minder depressieve symptomen, maar tegelijkertijd met een verhoogde kans op de rol van slachtoffer later op de werkplek, vooral bij meisjes met een lage (waargenomen) populariteit. Uit de literatuur is bekend dat agressieve personen hun competentie, vaardigheden en interpersoonlijke effectiviteit neigen te overschatten en hun gebreken en tekortschietende sociale vaardigheden onderschatten (zie bijv. Edens e.a., 1999; Zakriski & Coie, 1996). Negatieve feedback die op deze manier wordt genegeerd, verdraaid of ontweken, verschaft een zekere mate van protectie tegen internaliserende problemen. Maar tegen welke prijs? Immers, het niet oppakken van afwijzende signalen van leeftijdgenoten verhoogt het risico op de positie van slachtoffer later op de werkplek, indien deze nog jonge vrouwen zich blijven gedragen op een manier die anderen ergert en provoceert.

Als we terugkeren naar het door Sandstrom en Cillessen gehanteerde onderscheid tussen *waargenomen populariteit* (‘status’) en *sociometrische populariteit* (genoemd worden als de ‘aardigste’), dan blijkt ‘status’ voor jongens een bijzonder sterke voorspeller te zijn van positieve aanpassing, vanwege hun fundamentele behoefte aan macht, prestige en zichtbaarheid. Voor meisjes blijkt (een hoge score op) ‘aardig’ een betere voorspeller van positieve aanpassing, vanwege hun fundamentele behoefte aan intimiteit, verbondenheid en het gevoel ‘erbij te horen’. Daarnaast is het belangrijk te onderstrepen dat ‘populariteit’ twee gezichten heeft: naast de positieve zijde is er ook de andere kant van de medaille. Dit onderzoek heeft immers laten zien

dat antisociale tendensen niet zo gemakkelijk uit het gedragsrepertoire van de meest populaire tieners kunnen worden verwijderd. Een belangrijke les voor de opvoeders en (trotse) ouders van deze adolescenten en jongvolwassenen.

Louis Tavecchio

Literatuur

- Edens, J.F., Cavell, T.A., & Hughes, J.N. (1999). The self-systems of aggressive children: A cluster-analytic investigation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 40, 441-453.
- Mayeux, L., Sandstrom, M.J., & Cillessen, A.H.N. (2008). Is being popular a risky proposition? *Journal of Research on Adolescence*, 18(1), 49-74.
- Sandstrom, M.J. & Cillessen, A.H.N. (2010). Life after High School. Adjustment of popular teens in emerging adulthood. *Merrill-Palmer Quarterly*, 56(4), 474-499.
- Zakriski, A.L. & Coie, J.D. (1996). A comparison of aggressive-rejected and nonaggressive-rejected children's interpretations of self-directed and other-directed rejection. *Child Development*, 67, 1048-1070.